

ÅRSRAPPORT FRA PROGRAMSENSOR

Ved:

Elisabeth Lund Engebretsen, Senter for tverrfaglig kjønnsforskning, Universitetet i Oslo

Rapporten gjelder:

Årsstudium i kjønn, seksualitet og mangfold, 2016-2017.
Senter for kvinne og kjønnsforskning (SKOK), Universitetet i Bergen

1. Introduksjon

Dette er min første sensorrapport, og i henhold til samtaler og avtalen skal fokus for denne rapporten i hovedsak være på faglig kvalitet på årsstudiet i kjønn, seksualitet og mangfold. Det har dessuten vært uttrykt ønske om at mine vurderinger er sammenlignende både tidsmessig (høst 2016 og høst 2017) og i forhold til nasjonal og internasjonal kontekst. Når det gjelder et internasjonalt komparativt fokus, så har jeg lite materiale å forholde meg til i denne første rapporten, samt begrenset med tid. Dermed kommer dette mer sentralt inn i de fremtidige rapportene.

Det må tas med i betraktning at sammenligningsgrunnlaget er relativt magert. Årsstudiet ble opprettet i 2016 og var gjeldende for studieåret 2016/17 og 2017/18.

Det har vært relevant for dette arbeidet at jeg har vært ekstern sensor på programemner som ble undervist høsten 2017: KVIK 110 – Innføring i kjønnsstudium med utvidet semesteroppgave, KVIK 201 – Kjønnsteori, og KVIK102 Likestilling og mangfold. Dette har gjort meg litt bedre kjent med SKOK, studentene, og det generelle faglige opplegget.

I forhold til tematikken omkring faglig kvalitet, student-trivsel og frafallsproblematikk utførte jeg – med essensiell assistanse fra Idunn B Tandstad – i februar 2018 to fokusgruppe-intervjuer med studenter. Den ene fokusgruppen var med års-studenter og den andre med Bachelor studenter, for å få et godt utgangspunkt for sammenligning. I begge gruppene diskuterte vi ulike aspekter ved studenttilværelsen, valg av fag, motivasjon, og planer videre, for dermed bedre forstå statistikk på bl.a. karakterer og frafall. Jeg sammenligner noen av resultatene fra begge grupper, spesielt med tanke på årsstudieløpet, i del 3 i rapporten.

2. Faglig kvalitet

Generell introduksjon

Årsstudiet i kjønn, seksualitet og mangfold ble opprettet studieåret 2016/2017 og gir bred, tverrfaglig kompetanse i kjønnsstudier, med vekt på forholdet mellom kjønn og seksualitet, og mellom kjønn og mangfold. Det er rettet mot studenter som ønsker en fordypning i denne tematikken, og er dessuten

et tilbud til folk som jobber i ulike virksomheter der likestilling, kjønn, mangfold er relevante kunnskapsområder. For opptak kreves generell studiekompetanse.

Emnestruktur, undervisning, eksamen og karaktersetting

Her tar jeg for meg de fire emnene som inngår i årsstudiet, med spesiell fokus på de to emnene jeg også var ekstern sensor på, nemlig KVIK110 og KVIK201, samt KVIK102. Jeg har fokusert mest på KVIK201 siden dette emnet hadde et høyt stryknivå H17, og jeg fikk et godt innblikk siden jeg var ekstern sensor.

KVIK102 – Likestilling og mangfold

KVIK102 gir 15 studiepoeng. Høsten 2016 var det 50 påmeldte til eksamen, med 34 fremmøtte. Gjennomsnittskarakteren var C, og ingen strøk. Høsten 2017 var det 53 påmeldte, hvorav 43 møtte til eksamen. 4 strøk (9%). Gjennomsnittskarakteren var D. Som ekstern sensor på emnet høsten 2017 anser jeg denne vurderingen som rimelig og rettferdig. Undervisningsformen er kombinert forelesning og seminar gjennom 12 til 14 uker. Pensum er på ca 1000 sider og er variert og tematisk aktuelt, men god balanse mellom norsk og internasjonal faglitteratur. Spesielt inkludering av samisk tematikk, transtematikk, og postkolonialisme sett fra et nordisk perspektiv er spennende. Eksamensformen er en syv dagers hjemmeeksamen på 3-4000 ord. En obligatorisk arbeidsoppgave må bestås for å kunne ta eksamen; dette er en breddelest med spørsmål fra pensum.

Slik emnet er lagt opp og strukturert, ser det ut til å fungere godt. Karaktersnittet kan med fordel ønskes høyere, opp på C, men D snittet fra H2017 kan like gjerne være tilfeldig som noe annet. Dette kan bedre kommenteres med et bredere sammenligningsgrunnlag etter H2018. Se for øvrig #3 og #4 for noen generelle betraktninger.

KVIK110 – Innføring i kjønnsstudium med tilhørende semesteroppgave

KVIK110 gir 15 studiepoeng og undervises i høstsemesteret. Høsten 2016 var det 23 oppmeldte, hvorav 13 møtte, og gjennomsnittskarakter var C. 1 strøk. Høsten 2017 var det 25 oppmeldte, 19 møtte, og 2 strøk (11% stryk). Gjennomsnittskarakter var D. Som ekstern sensor H17 anser jeg denne vurderingen som rimelig og rettferdig. Emnet har obligatorisk undervisningsaktivitet som består av innlevering av annotert bibliografi, skriftlig utkast til semesteroppgave (og etterfølgende 2 veiledningsmøter), og inkludering av ett eksternt verk i semesteroppgaven som ikke er hentet fra kjernepensum, og som utgjør ca 150 sider. Eksamensformen er en semesteroppgave og skriftlig skoleeksamen på 2 timer. Både undervisningsaktiviteten og eksamensordningen gir god mulighet for å bygge opp og teste breddekunnskaper, samt kandidatens evne til akademisk skriftlig drøfting og refleksjon. Kjernepensumet er fokusert rundt tematikken kjønn og seksualitet, og er på ca 600 sider. Pensum er inndelt i 5 deler, som gir god breddekunnskap. Temaområde 2 gir mulighet for å fordype seg i ett tema; arbeid og økonomi, offentlighet, kultur og estetikk, rettigheter og politikk, eller samliv og relasjoner. Som et innføringsemne ser et slikt opplegg ut til å kunne fungere svært bra. Som med KVIK102, er karaktersnittet her D, noe som kan forbedres til C, men igjen, er det muligens tilfeldigheter enn strukturelle utfordringer som forklarer karaktersnittet for ett år, særlig når vi sammenligner med H2016.

KVIK 201 - Kjønnsteori

Dette emnet har 15 studiepoeng, og undervises om høsten. For høsten 2017 var emnet lagt opp til 13 ukentlige 3-timers seminarer, og fordelt mellom 4 undervisere – derav 1 professor, 2 førsteamanuensis, og 1 stipendiat – som rullerte på å avholde seminarene. Høstsemester 2017 var undervisningen tematisk inndelt i to bolker, den første delen kalt «sentrale innganger til kjønnsteori», der 7 sentrale teoretikere var viet hvert sitt seminar (De Beauvoir, Lacan, Irigaray, Kristeva, Spivak, Foucault, Butler); der var undervisningsformen i utgangspunktet forelesning. Den andre delen ble kalt «sentrale problemområder» og var viet tre tematiske områder fordelt på 2 seminarer hver (vitenskapsteori, likhet/forskjell, natur/kultur). Undervisningsformen her var lagt opp som en veksling mellom forelesninger og seminarundervisning. Sistnevnte hadde fokus på diskusjon der studentene var forventet å ha forberedt minst ett spørsmål hver som utgangspunkt for seminardiskusjon.

Eksamen på emnet er mappevurdering med justerende muntlig prøve. Mappeoppgaven er fordelt på 2 deloppgaver, 1 er oppgitt emne som utleveres ved semesterstart, og 1 er selvvalgt. Studentene har obligatorisk innlevering av utkast på første oppgave («obligatorisk øvingsoppgave»). Muntlig eksamen er altså justerende i forhold til karakter gitt på mappeinnlevering.

Av de 15 studentene som hadde meldt seg til eksamen høsten 2017, var det 8 som møtte. Av disse strøk 5, altså en strykprosent på 63. To gikk opp til ny eksamen på nyåret 2018, men strøk igjen. Til sammenligning var det høsten 2016 19 oppmeldte og 13 møtte til eksamen. Det var 0 stryk, og C var gjennomsnittskarakter. Som ekstern sensor på emnet høsten 2017, er min vurdering at denne karaktergivningen, med det høye stryk utfallet, var rimelig og rettferdig. De besvarelsene som fikk strykkarakter var svake og preget av en grunnleggende mangel på kunnskap og forståelse for teori. Det er vanskelig å peke på konkrete årsaker til denne drastiske forskjellen mellom H2016 og H2017. Uansett, tatt i betraktning at såpass mye undervisningsressurser går inn i emnet – 4 undervisere, 13 uker, 3 timer per uke – er det verdt å spørre seg om denne ressursforvaltningen kan organiseres på en bedre måte i forhold til studentenes læringsutbytte og eksamensresultater. Dette gjelder spesielt det forhold at oppmøte på undervisningen ikke var obligatorisk og det var mye frafall fra de ukentlige seminarene gjennom semesteret, fikk jeg opplyst.

Hvis vi ser på sensorveiledningen for H2017, så ser vi at det legges vekt på at studentene skal gjøre et «selvstendig valg» ift kilder, det formuleres forventninger til å «drøfte ulikheter og forskjeller i teoretiske perspektiver» og med vekt på «grunnlagsproblemer/teoretiske premisser.» For et emne der det ikke er noen krav til forkunnskaper, kan det være et poeng at læringsprosessen organiseres mer eksplisitt rundt disse forventningene, og med momentene i «Læringsutbytte» som ytterligere referansepunkter. Ut fra ressursgrunnlaget her, er det flere muligheter for justeringer i det pedagogiske opplegget, slik at læringsprosessen mer eksplisitt settes i sammenheng med de forventninger til kompetanse som formuleres i Læringsutbytte og Sensorveiledning.

Hva kan gjøres, helt konkret? Jeg noterer meg at det nevnes lite variasjoner i arbeidsformer i undervisningen; kanskje det er verdt å planlegge en mer interaktiv læringsprosess i seminarene, der studentene får mer sjanse til å bruke tekstmaterialet i oppgavearbeid sammen med hverandre, og knytte teori til praksis/levd liv. Med 3 timer per uke bør det være mulig å finne tid til å jobbe med tekstanalyse og/eller gruppeoppgaver, for eksempel kollektiv nærlesning av teori, samt potensielt mer pedagogisk arbeid rettet mot å sette kompleks feministisk teori i en mer livsnær, konkret kontekst, for eksempel knyttet til dagsaktuell samfunnsdebatt, eller aktuelle arrangementer i Bergen. Skrive-workshops for å jobbe med mappeoppgavene er også en mulighet. En kan selvsagt gjøre oppmøte obligatorisk, men ønskes det andre virkemidler enn det for å bedre studenters oppmøte, kan ellers flere del-kvalifiseringsoppgaver knyttet til samarbeid og dermed oppmøte i seminarene være en måte å få studenter til å delta, uten tvangsaspektet ved å gjøre det obligatorisk per se. Disse øvelsene vil kanskje også kunne bidra til økt tilknytning til faget og SKOK på sikt, noe som jo ble

etterlyst i fokusgruppene (se neste seksjon). Jeg viser for øvrig til Anne Birgitte Rønnings sensorrapport fra 2015, og hennes kommentarer på dette emnet, i forhold til potensialet som emnet har vis-a-vis dagens praktiske opplegg og teoretiske fokus.

Dermed er et videre moment det faglige fokuset; valg av teori og teoretikere ligger i stor grad på et psykoanalytisk, og høyst abstrakt nivå, som jeg vil si er ganske avansert, og er derfor kanskje ikke i utgangspunktet det mest logiske valget for et emne på kjønnssteori der det ikke er krav til forkunnskaper, selv om det er på 200 nivå. Kunne emnet bli organisert mer tematisk i sin helhet, slik som i del 2, hvor ulike teoretikere kunne komme inn som del av et bredere tematisk fokus, kan være verdt å vurdere.

3. Noen hovedfunn fra fokusgruppe-intervjuene, med kommentarer

Generelt opplyste studentene på årsenhet at de valgte årsstudiet (og ikke bachelor-studier) grunnet usikkerhet omkring videre universitetsstudier, og flere nevnte også at opplegget gjorde at det ble mulig å kombinere studier med jobb. Flere nevnte at 'mangfold' i tittelen på programmet appellerte til egne eksisterende interesser på et bredt felt, ikke bare kjønn og likestilling. Alle opplevde at den forventede arbeidsmengden var mye mer enn de hadde forestilt seg, og at det var stor forskjell på 1. og 2. semester. Mange opplevde skriveoppgaven i KVIK110 og begrepet «logisk begrepslig» som lå i oppgaveteksten som svært vanskelig, og at de følte at det var vanskelig å få klarhet fra seminarlærer på dette. Her kunne det kanskje være bra å legge inn strukturert veiledning tidligere i semesteret, med emneansvarlig/e, slik at forvirring og angst i forhold til å forstå oppgaven kunne bli tatt hånd om.

Flere var usikre på å gå videre med studier i kjønn, men flere nevnte utenforliggende årsaker til dette (familie, andre karriereplaner etc). Alle nevnte at de lærte mye nyttig av studiet og kunne bruke det både i dagliglivet, jobb, og gav dypere forståelse.

Ingen følte særskilt tilhørighet til SKOK. Dette nevnte også flere av studentene på bachelor fokusgruppen. Her ligger det potensiale for arrangementer og initiativer som kan knytte nye studenter på begge program nærmere opp mot SKOK. Flere nevnte at de ikke hadde hørt om SKOK før tilfeldighetene gav dem informasjon om studiemulighetene. Kanskje er mer promotering av SKOKs studietilbud, ikke minst i sosiale medier, verdt å vurdere.

Praktiske muligheter utenfor universitetet, som «jobbskygging» som vi diskuterte på møte i februar, med besøk på ulike arbeidsplasser for studenter, kan gi en forsmak på arbeidslivet. Dette er svært relevant siden flere nevnte at de var veldig usikre på hva kjønnsstudier kan brukes til videre, og at dette for noen opplevdes som en utfordring i møte med f.eks. foreldre, venner og andre.

Ellers opplyste bachelor-studentene om at det ikke tidligere var organisert mulighet for å gi feedback på opplevelsen av studiene etc. Jeg fikk ikke spurt årsstudie-studentene om det samme. Men det kan anbefales å legge inn muligheter for studentevaluering på begge programmer, for å følge opp progresjon, studentopplevelser etc underveis, mens de fremdeles er ved SKOK.

4. Innspill på bakgrunn av ovenstående rapportering

- Det kan være nyttig å utforme mer detaljerte sensorveiledninger samt karakterforklaringer til hvert emne, og som knyttes direkte til emnets uttalte Læringsutbytte. På denne måten blir forventninger til studentene forklart og forhåpentlig mer forståelig i forhold til forventet

arbeidsmengde. Dette kan også være nyttig for emneansvarlig/e (og ekstern sensor) i forhold til å skape en god balanse mellom pensumtematikk, litteratur, læringsmetoder og karakterbegrunnelser.

- Generelt benytter SKOK seg av en dynamisk variasjon av eksamens- og vurderingsformer på de ulike emnene. Dette er svært bra, og noe som det absolutt bør fortsettes med.
- Vurdere kvalifiseringsoppgaver underveis i semesteret på KVIK 201, for eksempel refleksjonsessays, nærlesing og diskusjon av utvalgt tekst, eller gruppebasert skriftlig innleveringsarbeid som må leveres personlig i forbindelse med undervisningen, og som vurderes i henhold til bestått/ikke bestått.
- Et alternativ for å hindre frafall og stryk er å gjøre oppmøte obligatorisk, men dette kan virke mot sin hensikt, og jeg har mer tro på et opplegg som det listet over, med noe økt arbeidsmengde, skriftlig arbeid som følges opp, for der ligger en uuttalt forventning til ikke bare oppmøte men også deltakelse. Det tror jeg har fordelen av å skape en annerledes, og mer pedagogisk konstruktiv dynamikk.
- For KVIK110 og temadelen kjønn og seksualitet, ville jeg kanskje vurdere inkludering av tekst på transnasjonal seksualitet, eller global seksualitet, som f.eks. Martin Manalansans arbeid, eller Inderpal Grewal og Caren Kaplans 2001 tekst i *GLQ* på 'global identities'.
- Av mer praktisk art virker det som om mange av studentene ikke har lært seg eller forstår fundamental siteringspraksis og referansestiler i academia. Dette går igjen i svært mange eksamensoppgaver jeg har sett på i høst og på nyåret. En workshop eller integrert opplæring i referanse og siteringspraksis er absolutt viktig, og jeg tenker at det kan med fordel også nevnes som et moment i karaktervurderingen, slik det for eksempel gjøres ved (noen emner ved) STK, UiO.

Elisabeth Lund Engebretsen

Oslo, 21 mars 2018

ÅRSRAPPORT FRA PROGRAMSENSOR

Navn:

Anne Britt Flemmen

Professor, Institutt for samfunnsvitenskap (ISV), UiT Norges Arktiske Universitet

Programsensor ved

Fakultet: Det samfunnsvitenskapelige fakultet, UiB

Studieprogram/fagområde: BA program i sosiologi

Oppnevnt for perioden:

2014 – 2018

Rapporten gjelder perioden:

2017

Innledning

Grunnlag for rapporten er BA-oppgavene levert ved instituttet våren 2017 (53 stykker), og sensurprotokollen etter justering ved muntlig. Bakgrunnen for det spesifikke oppdraget om å se nærmere på BA-oppgavene og karaktersettingen var følgende refleksjon fra fjorårets programsensorrapport:

For Bacheloroppgaven er det også en relativt stor andel A/B i perioden 2008-2010 (2008: 56, 1%, 2009: 46,43%, 2010: 65%), bruken av karakteren A går deretter svært mye ned i perioden 2011-2013 – fra å ha ligget mellom 12% og 19, 5% til i 2008-2011, til mellom 2,56% og 9,09% i 2011: 2013. Antallet som fikk B i perioden 2011 – 2013 var fortsatt relativt høyt (mellom 31,71% til 36.36%). Fra 2014 endrer karakterfordelingen seg igjen, særlig går bruken av karakteren A opp. Andelen A/B blir igjen høyere (2014: 49,62%, 2015: 52,77, 2016: 50%).

(...) Karaktersettingen og andelen A/B på Bacheloroppgaven kan det kanskje også være grunn til å undersøke litt nærmere.

I tillegg til en sondering av karakternivået på BA-oppgavene ble jeg bedt om å gi noen oppsummerende og avsluttende kommentarer om BA-programmet sett i lys av at dette er min siste programsensorrapport.

Overordnede refleksjoner

Hovedinntrykket er at kvaliteten på BA-programmet i sosiologi jevnt over holder høy kvalitet, at det er god dialog mellom institutt og studenter og at det arbeides jevnt med refleksjoner rundt studiekvalitet og den indre sammenhengen i studieprogrammet.

Karakternivået på BA-oppgaven vår 2017

Ved instituttet var det våren 2017 53 BA-studenter som leverte sin BA-oppgave. Av disse 53 viser karakteroversikten: A=6, B=17, C=19, D=6, E=3 og F=2. Det er dermed særlig andelen B'er som er høy.

I min gjennomgang har jeg trukket ut og lest 10 av oppgavene; 4 som fikk A, 4 som fikk B og 2 som fikk C. Oppgavene som ble valgt ut ble plukket ut slik; 3 stk mellom kandidat nr 100-118, 3 stk mellom kandidat nr 119-133, 4 stk mellom kandidat nr 134-159. Dette for å sikre at utplukket ga en spredning mellom ulike kommisjoner. Inntakskvaliteten er ikke med i vurderingen.

Basert på dette utvalget finner jeg ingen grunn til stille spørsmål ved karaktersettingen. Et par av oppgaven (en A oppgave og en B oppgave) ligger muligens litt høyt, men med justerende muntlig kan prestasjonen på muntlig være årsaken til dette. Etter at vi i Norge gikk over til bokstavkarakterer er intervallet mellom karakterene større og det skal dermed generelt mer til for å snakke seg opp på muntlig. En generell utfordring med justerende muntlig, er dermed at man tenderer mot å senke terskelen for å snakke seg opp fordi man ønsker å gi uttelling for gode muntlige prestasjoner. Dette kan bidra til å gi flere høye karakterer, noe det kan være verdt å følge litt med på.

Generelt vil jeg si at de leste oppgavene holder et godt faglig nivå. Det er også imponerende at mange av disse oppgavene er empiriske oppgaver der studentene har gjort egen datainnsamling. Studentene har klart å analysere materialet og gjøre bruk av sosiologisk teori. Temaene for oppgavene er også utrolig varierte.

Ved UiT har vi i flere år nå ikke anbefalt våre studenter å samle egen empiri (annet enn å bruke tilgjengelig statistikk). Bakgrunnen for dette har vært en erfaring av at studentene brukte for lang tid til å få tilgang til informanter og at de dermed ikke klarte å gjennomføre analysene på et godt nok nivå. Det tar erfaringsmessig en del tid for studentene å velge problemstilling for oppgavene sine, og tiden går fort. En tilleggsårsak til at datainnsamling ikke ble anbefalt var den tiden det tok å få NSD godkjenning for å gjennomføre intervjuer. Ventetiden medførte at de kom for sent i gang og fikk for lite tid til analysearbeidet.

Det fremgår ikke av noen av de gjennomgåtte oppgavene fra UiB at de har NSD godkjenning eller har søkt slik. Det er mulig instituttet har søkt NSD om generell godkjenning for emnekode, at de fleste av prosjektene gjennomføres på en slik måte at de ikke er meldepliktige (men at studentene har kjennskap til det forskningsetiske regelverket bl a om oppbevaring av data), eller at UiB har egne organer som behandler tillatelsene for studentoppgaver, men det har jeg ikke informasjon om. Det er imidlertid mulig at dette bør diskuteres i fagmiljøet, for å sikre at BA-oppgaven som emne gjennomføres i tråd med forskningsetiske retningslinjer.

Basert på min lesning er jeg imponert over at studentene har fått så mye ut av å skrive empiriske oppgaver, og jeg vurderer om vi bør revidere vår egen praksis på dette punktet. Både karakternivået og det at studentene ved UiB har fått så mye ut av å samle egen empiri kan selvsagt skyldes inntakskvaliteten på studentene, men det var uansett inspirerende å se.

Oppsummerende vurdering av arbeidet med studiekvalitet ved Institutt for sosiologi

Oppbyggingen og emne porteføljen på BA-programmet i sosiologi fremstår som solid og tett knyttet til forskningsstrategien/profilområdene.

Fagmiljøet virker opptatt av å diskutere og forbedre eget arbeid og egne tilbud. Noen områder er utpekt som utfordrende som f eks teoriemnene og deres forhold til hverandre. Dette er en utfordring også for andre sosiologimiljøer, og må antakelig være gjenstand for kontinuerlige diskusjoner.

Instituttet har tatt ansvar for å lage et eget introduksjonsemne som et alternativ til fellesemne på fakultetet. Dette er et svar på et behov fra studentene om å raskere komme i kontakt med fagmiljøene. Her blir det lagt vekt på å møte studentene der de er og bidra til å 'gjøre dem til' studenter. Det har vært et inspirerende tiltak å følge med på.

Fagmiljøet oppleves som å ha en god kontakt og dialog med studentene.

Avslutningsvis vil jeg gi uttrykk for at ordningen med programsensorer har vært svært fruktbar også for oss som har vært programsensorer. Den bidrar til læring og erfaringsutveksling på tvers av institusjonene, og fungerer som et godt supplement til fagrådet. Jeg vil derfor gjerne berømme UiB for dette tiltaket, takke for oppdraget og for det jeg har lært og som tar med meg tilbake til egen institusjon.

Anne Britt Flemmen

Tromsø 10. Februar 2018